

DÉRI DIÁNA

SPORTOLÓI BEVÁLÁS NŐI LABDARÚGÓ- AKADÉMIÁKON: BELSŐ ÉS KÜLSŐ TÉNYEZŐK ELEMZÉSE

SUCCESS FACTORS IN WOMEN'S FOOTBALL ACADEMIES: AN ANALYSIS OF INTERNAL AND EXTERNAL FACTORS

*Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Sport- és Egészségtudományi Kutatócsoport,
Eger*

ORCID

Déri Diána: 0009-0004-2239-6939

Absztrakt

A női labdarúgás hazai fejlődésének új szakaszát jelentette a 2021-ben bevezetett sportakadémiai rendszer, amely egyre több tehetséges játékos számára biztosít strukturált fejlődési lehetőséget. Jelen kutatás célja annak feltárása volt, hogy mely mentális, motorikus és külső tényezők befolyásolják leginkább a tehetséges női labdarúgók sikeres felnőtté válását. A vizsgálat hat államilag elismert női labdarúgó sportakadémiára terjedt ki, és három célcsoport – labdarúgók (n = 262), edzők (n = 37) és szülők (n = 218) – véleményét vizsgálta kérdőíves módszerrel. Az adatfeldolgozás során leíró statisztikát, megbízhatósági és különbségvizsgálatot (ANOVA) végeztünk. A négyfokú Likert-skálán értékelt jellemzők közül a belső (mentális) tényezők tekintetében a kitartás, az akaraterő, a fejlődésre való törekvés és a szorgalom bizonyultak a legmeghatározóbbnak. Az edzők az akarattal összefüggő tulajdonságokat emelték ki, míg a labdarúgók és a szülők a fejlődési hajlandóságot és a szorgalmat is hangsúlyosnak ítélték. Szignifikáns különbségek mutatkoztak többek között a csapatszellem, a versenyszellem és az ambíció megítélésében. Az eredmények alátámasztják, hogy a sikeres sportkarrier kialakulásához nem elegendő pusztán a motorikus képességek fejlesztése: a mentális jellemzők és a támogató környezet (család, edző, infrastruktúra) együttesen járulnak hozzá a beváláshoz. A kutatás hozzájárul a női

labdarúgásban zajló nevelési és fejlesztési folyamatok jobb megértéséhez, és iránymutatást adhat az utánpótlásképzés szereplőinek.

Kulcsszavak: *tehetséggondozás, női labdarúgás, sportakadémiai rendszer, beválás*

Abstract

A new phase in the development of women's football in Hungary began with the introduction of the sports academy system in 2021, which now offers an increasing number of talented players a structured pathway for development. The aim of the present study was to explore which mental, motor, and external factors most significantly influence the successful transition of talented female footballers into adulthood. The research covered six state-recognized women's football academies and used a questionnaire-based method to examine the opinions of three target groups: footballers (n=262), coaches (n=37), and parents (n=218). Data analysis included descriptive statistics, reliability assessment, and variance analysis (ANOVA). Among the characteristics rated on a four-point Likert scale, the most decisive internal (mental) factors were perseverance, willpower, the drive for improvement, and diligence. Coaches emphasized will-related traits, while players and parents highlighted the importance of the willingness to develop and diligence. Significant differences were found in the evaluation of team spirit, competitiveness, and ambition, among other aspects. The results confirm that developing motoric abilities alone is not sufficient for building a successful sports career: mental traits and a supportive environment (family, coach, infrastructure) collectively contribute to successful progression. This research contributes to a better understanding of the educational and developmental processes in women's football and may provide guidance for those involved in youth training.

Key-words: *talent development, women's football, sports academy system, success factors*

Bevezetés

Magyarországon 2021-ben egy új utánpótlásképzési rendszer került elindításra a női labdarúgásban. Ezzel a lépéssel hazánk illeszkedett a nemzetközi trendhez, hiszen míg a 2020/2021-es szezonban mindössze 7 ligában működött a világon női labdarúgóakadémia, addig ez a szám már 31-re, vagyis több mint négyszeresére nőtt a 2021/2022-es

bajnokságban a FIFA (Nemzetközi Labdarúgó Szövetség) adatai szerint.¹ A női labdarúgó-sportakadémiák létrehozása ígéretes lehetőségeket kínál, de egyúttal kihívásokat is rejt magában.

Korábbi kutatásaink kiterjedtek ezen női intézmények közneveléssel összefüggő feladatellátásának, valamint a kereteik között megnyilvánuló edző-sportoló kapcsolatnak az elemzésére (Déri, 2020; Déri, 2024; Déri és mtsai., 2024). Ugyanakkor a női labdarúgás fejlődése okán szükségessé és időszerűvé vált a szakág átfogó vizsgálata a sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló tényezőket érintően.

A vizsgálati területen csekély számú a rendelkezésre álló nemzetközi és hazai empirikus eredmény, ami behatárolja a vonatkozó elméleti háttér kifejtését. Az elmúlt években ugyan jelentősen megnőtt az utánpótlás-neveléssel és tehetségfejlesztéssel kapcsolatos kutatások száma, ugyanakkor a nők továbbra is erősen alulreprezentáltak, ami kedvezőtlen hatással lehet szakmai előmenetelükre (Curran et al., 2019; Williams et al., 2020).

A női labdarúgás különösen kiemelt figyelmet érdemel neveléstudományi megközelítésből, hiszen a szülők és a társadalom gyakran sztereotípiák alapján ítélik azt meg (Pfister, 2015). Még mindig komoly probléma, hogy a férfiakhoz viszonyítva tekintenek a női labdarúgásra. Ez a szemlélet akadályozza a szakág fejlődését.

A beválást meghatározó tényezők vizsgálata rávilágíthat arra, hogy a tehetségek kibontakozását milyen személyes és környezeti tényezők segítik vagy akadályozzák. Lehetőséget nyújt továbbá arra is, hogy időben azonosítsuk a lemorzsolódáshoz, kiégéshez vagy visszavonuláshoz vezető kritikus pontokat. A női labdarúgás sajátosságai – mint például az eltérő társadalmi megítélés, kevesebb anyagi és infrastrukturális támogatás vagy a sport és tanulmányok közötti egyensúly megteremtésének nehézségei – különösen indokolttá teszik a terület kutatását.

A sikeres felnőtt sportolóvá válás egy rendkívül komplex folyamat, a sportoló motorikus képességeinek, mentális tényezőinek és számos külső tényező együttes hatásának eredménye. Kutatások igazolják, hogy a fiatal sportolók felnőttkori beválásának megalapozásához nem elegendő csupán egyetlen adottság kiemelkedő szintű fejlesztése, több tényező együttesen gyakorol jelentős hatást. A fiatal labdarúgó-tehetségek fejlődésében egyformán fontos szerepet kapnak a belső képességek és a külső környezeti tényezők (Csáki és mtsai., 2013; Kiss és mtsai., 2015). A belső és a külső tényezők együttes fontosságára hívja fel a figyelmet Meylan és munkatársainak (2010) vizsgálata, mely szerint belső faktorként a hozzáállás és a kitartás, míg külsőként a család és az edző is jelentős szerepet játszik a tehetségek kibontakoztatásában.

¹ <https://digitalhub.fifa.com/m/3ba9d61ede0a9ee4/%20original/dzm2o61buenfox51qjot-pdf.pdf>

A belső motiváció kulcsszerepet játszik a sportoló karrierjének sikerességében. A belső hajtóerő az, ami átlendíti a sportolót a nehezebb időszakokon. Különösen fontos az elhivatottság és az állhatatosság is a sikeres sportolói karrier érdekében, hiszen az hosszú távú, tudatos gyakorláson alapul (Ericsson és mtsai., 1993).

A megfelelő fizikai adottságok, mint a gyorsaság, állóképesség és erőnlét, alapvetőek a sportban. A sporttevékenység folyamán a motoros képességek szintje különösen hangsúlyos, mert a teljesítmény bázisát alkotja. A motoros képességek rendszerében találhatók a kondicionális képességek, valamint a koordinációs képességek (Oláh, 2009). Ugyanakkor a mentális tényezők, mint a stressztűrés, az önfegyelem és a versenyszellem, ugyanolyan fontosak. Például egy labdarúgó esetében a döntéshozatali képesség és a helyzetfelismerés gyakran kulcsfontosságú a pályán elért sikerekben.

A sikeres sportkarrierhez elengedhetetlen a megfelelő társadalmi és családi háttér (Côté, 1999). A szülők támogatása, az anyagi feltételek biztosítása, valamint a sportolás iránti pozitív hozzáállás mind hozzájárulnak a sportoló fejlődéséhez. Jelentős befolyásoló tényező, hogy milyen edzők kezei alatt dolgoznak, valamint milyen színvonalú képzésben vesznek részt a tehetséges atléták (Kiss és Bognár, 2018).

A tehetségekkel való foglalkozás fontos alapfeltétele a megfelelő körülmények biztosítása (Vincze és Gencsev, 2009). A modern labdarúgásban az akadémiai rendszerek, például az Ajax vagy a La Masia (Barcelona akadémiaja), kiemelkedő szerepet játszanak a fiatal tehetségek kinevelésében (Vaeyens és mtsai., 2008). A magas színvonalú infrastruktúra, a minőségi pályák, edzőközpontok és sportorvosi háttér alapvetőek a sportolók fejlődéséhez. Napjainkban ezek hiánya már jelentős hátrányt jelent a tehetséges fiatalok érvényesülésében.

A külső és belső tényezők egymást kiegészítő hatása teremti meg az optimális feltételeket a sportolók számára. Például egy tehetséges labdarúgó, aki kiemelkedő mentális és fizikai adottságokkal rendelkezik, valószínűleg csak akkor tud maximálisan kiteljesedni, ha megfelelő infrastruktúra és szakmai támogatás áll a rendelkezésére (Côté és mtsai., 2009).

A beválás tényezői a sportban összetett rendszerben működnek, amelyben a belső adottságok és a külső támogatás egyaránt alapvetőek. A sikerhez szükséges a sportoló belső motivációja, mentális és fizikai felkészültsége, valamint a családi és szakmai háttér.

A kutatás célja, hogy bemutassa a labdarúgók, az utánpótlásedzők és a szülők véleményét és tapasztalatát a sikeres felnőtt labdarúgóvá válással összefüggésben. Az eredmények segítségével támpontot kíván nyújtani a női labdarúgó-sportakadémiák hatékonyságának növeléséhez, a pedagógiai tevékenységben rejlő további lehetőségek kiaknázásához.

Anyag és módszerek

Minta

A vizsgálat kiterjedt valamennyi, a 303/2019. (XII. 12.) Korm. rendelet alapján működő, érvényes és hatályos sportakadémiai keretmegállapodással rendelkező, államilag elismert labdarúgó-sportakadémiára, amely 2021-ben női szakággal rendelkezett ($n = 6$). A kutatásba ezen sportakadémiák női labdarúgói ($n = 262$), edzői ($n = 37$), valamint a sportolók szülei ($n = 218$) kerültek bevonásra. A populációra vetített részvételi arányok szerint a női labdarúgók 78%-a, az edzők 100%-a, míg a szülők 65%-a válaszolt a kérdésekre.

A kutatás végrehajtásához valamennyi érintett sportakadémia vezetője hozzájárulását adta. A fiatalok résztevők esetében a törvényes képviselők beleegyező nyilatkozatot írtak alá. A részvétel minden esetben önkéntes alapon történt. Az adatgyűjtés anonim módon zajlott, így az adatszolgáltatók személyazonossága nem volt beazonosítható.

Adatfelvétel

Az adatfelvétel 2021 ősztől zajlott, a játékosok és az edzők esetében hétköznapi, felkészülési időszakban, a következő helyszíneken: (1) Budapest (FTC, MTK), (2) Diósgyőr (DVTK), (3) Felcsút (Puskás Ferenc Labdarúgó Akadémia), (4) Győr (Fehér Miklós Labdarúgó Akadémia), (5) Szombathely (Illés Akadémia). A szülők otthonukban töltötték ki a kérdőíveket.

Az adatfelvétel saját szerkesztésű, papíralapú kérdőívek használatával történt, amelyekben zárt kérdéseket alkalmaztunk (négyfokú Likert-skála). Az 1-es érték jelentette a teljes egyet nem értést, a 4-es érték pedig a teljes egyetértést. A páros skála alkalmazásával a cél az ún. kényszerválasztás elérése volt annak érdekében, hogy a válaszadó mindenképpen formáljon véleményt, így kizárva a semlegességet (Zerényi, 2016). Az alminták részére azonos alapkérdőív került összeállításra.

Adatelemzés

Az adatfeldolgozás során leíró statisztikai elemzéseket, megbízhatósági, valamint különbözőségvizsgálatot végeztünk. A kérdőív reliabilitását Cronbach-alfa-értékekkel értékeltük, amelyeket a teljes mintára, valamint a három almintára külön-külön is bemutattunk. A csoportok közötti statisztikai különbségek vizsgálatára egy szempontos varianciaanalízist (ANOVA) alkalmaztunk. A szignifikanciaszintet a társadalomtudományi kutatásokban elfogadott, 5%-os hibahatár ($p < 0,05$) alapján határoztuk meg. Az adatok statisztikai elemzését az IBM SPSS Statistics 25.0 szoftver segítségével végeztük.

Eredmények

A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló tényezők körében a sportoló személyéhez kapcsolódó jellemzőket két kategóriába soroltuk. Az első csoportba a mentális tényezők (belső tulajdonságok) kerültek, míg a másodikba soroltuk a motorikus tényezőket. Ezen jellemzőkön túl kérdésként fogalmazódott meg a külső tényezők jelentősége is.

Mentális tényezők

Arra a kérdésre válaszul, hogy mennyire fontos az adott mentális tényező (belső tulajdonság) ahhoz, hogy valaki tehetséges utánpótlás-játékosból sikeres felnőtt labdarúgóvá váljon (1. táblázat), a *kitartást* ($M = 3,88 \pm 0,34$) és az *akaraterőt* ($M = 3,87 \pm 0,40$) értékelték a legmagasabbra együttesen a labdarúgók, az edzők és a szülők. Magas értékkel jellemezték továbbá a *fejlődésre való törekvést* ($M = 3,84 \pm 0,40$), a *szorgalmat* ($M = 3,84 \pm 0,40$), valamint az *elszántságot* ($M = 3,83 \pm 0,46$).

A mentális tényezők megítélése során az edzők az akarattal összefüggő tulajdonságokat, mint az *akaraterőt* ($M = 3,97 \pm 0,17$), a *kitartás* ($M = 3,95 \pm 0,23$), az *elszántság* ($M = 3,92 \pm 0,36$) tekintették a legfontosabbnak a sikeres felnőtt labdarúgóvá váláshoz. Bár egy akarati tényező, a *kitartás* ($M = 3,90 \pm 0,34$; $M = 3,86 \pm 0,35$) bírt a labdarúgók és a szülők esetében is a legnagyobb értékkel, de a szülők a *szorgalmat* ($M = 3,84 \pm 0,40$) magasabb értékkel jellemezték, mint az *akaraterőt* ($M = 3,83 \pm 0,51$) és az *elszántságot* ($M = 3,83 \pm 0,48$), míg a labdarúgók a *fejlődésre való törekvést* ($M = 3,85 \pm 0,42$) és a *szorgalmat* ($M = 3,85 \pm 0,40$) is az *elszántság* ($M = 3,81 \pm 0,45$) elé helyezték.

A csoportok között statisztikailag kimutatható különbség öt esetben volt található. Az edzők kevésbé fontosnak gondolták a *csapatszellemet* ($F = 13,071$; $p = 0,001$), a *teherbírást* ($F = 9,535$; $p = 0,001$), valamint az *edző általi irányíthatóságot* ($F = 4,137$; $p = 0,016$), mint a labdarúgók és a szülők. A *versenyszellemnek* ($F = 9,535$; $p = 0,001$), illetve az *ambíciónak (becsvágynak)* ($F = 7,185$; $p = 0,001$) ugyanakkor a labdarúgók tulajdonítottak kisebb jelentőséget, mint az edzők és a szülők.

	Σ	Labdarúgó	Edző	Szülő	F	p
	M $\pm$ SD (n = 517)	M $\pm$ SD (n = 262)	M $\pm$ SD (n = 37)	M $\pm$ SD (n = 218)		
Kitartás	3,88 $\pm$ 0,34	3,90 $\pm$ 0,34	3,95 $\pm$ 0,23	3,86 $\pm$ 0,35	1,469	0,231
Akaraterő	3,87 $\pm$ 0,40	3,89 $\pm$ 0,32	3,97 $\pm$ 0,16	3,83 $\pm$ 0,51	2,227	0,109
Fejlődésre való törekvés	3,84 $\pm$ 0,40	3,85 $\pm$ 0,42	3,89 $\pm$ 0,32	3,82 $\pm$ 0,39	0,722	0,486
Szorgalom	3,84 $\pm$ 0,40	3,85 $\pm$ 0,40	3,81 $\pm$ 0,40	3,84 $\pm$ 0,40	0,183	0,833
Elszántság	3,83 $\pm$ 0,46	3,81 $\pm$ 0,45	3,92 $\pm$ 0,36	3,83 $\pm$ 0,48	0,866	0,421
Elhivatottság	3,78 $\pm$ 0,47	3,76 $\pm$ 0,45	3,84 $\pm$ 0,50	3,80 $\pm$ 0,49	0,698	0,498
Csapatszellem*	3,71 $\pm$ 0,51	3,76 $\pm$ 0,46 ^b	3,30 $\pm$ 0,57 ^{ac}	3,72 $\pm$ 0,54 ^b	13,071	0,001
Teherbírás*	3,68 $\pm$ 0,52	3,67 $\pm$ 0,53 ^b	3,35 $\pm$ 0,68 ^{ac}	3,75 $\pm$ 0,46 ^b	9,535	0,001
Önbizalom	3,66 $\pm$ 0,56	3,66 $\pm$ 0,57	3,57 $\pm$ 0,60	3,67 $\pm$ 0,54	0,500	0,607
Teljesítmény-motiváltság	3,65 $\pm$ 0,61	3,61 $\pm$ 0,71	3,65 $\pm$ 0,54	3,69 $\pm$ 0,49	0,856	0,425
Versenyszellem*	3,64 $\pm$ 0,64	3,56 $\pm$ 0,76 ^{bc}	3,78 $\pm$ 0,53 ^a	3,71 $\pm$ 0,46 ^a	4,329	0,014
Gyors gondolkodás	3,62 $\pm$ 0,55	3,63 $\pm$ 0,52	3,68 $\pm$ 0,58	3,60 $\pm$ 0,59	0,330	0,719
Stressztűrő képesség	3,51 $\pm$ 0,63	3,48 $\pm$ 0,64	3,41 $\pm$ 0,64	3,56 $\pm$ 0,63	1,581	0,207
Kreativitás	3,45 $\pm$ 0,62	3,43 $\pm$ 0,63	3,38 $\pm$ 0,55	3,49 $\pm$ 0,63	0,731	0,482
Ambíció (becsvágy)*	3,41 $\pm$ 0,79	3,29 $\pm$ 0,82 ^{bc}	3,65 $\pm$ 0,54 ^a	3,52 $\pm$ 0,76 ^a	7,185	0,001
Edző általi irányít-hatóság*	3,36 $\pm$ 0,70	3,35 $\pm$ 0,72 ^b	3,08 $\pm$ 0,60 ^{ac}	3,43 $\pm$ 0,69 ^b	4,137	0,016

1. táblázat: A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló mentális tényezők (belső tulajdonság) a labdarúgók, az edzők és a szülők szerint

Megjegyzés: A felső indexek az átlagok csoportonkénti összehasonlításának eredményeként kapott szignifikáns különbségeket jelzik az alminták között *(p < 0,05). (Cronbach-alfa = 0,817)

Motorikus tényezők

A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló motorikus tényezők esetében (2. táblázat) a *kondicionális képességek* (gyorsaság, erő, állóképesség) (M = 3,69 $\pm$ 0,58) válasz átlagos értékei bizonyultak a legmagasabbnak. Ugyanakkor ha csak az edzők csoportját nézzük, ők a labdarúgóktól és a szülőktől eltérően nem a *kondicionális képességek* (gyorsaság, erő, állóképesség) választ emelték ki, hanem a *koordinációs képességek* (térbeli tájékozódás, reagáló- és ritmusképesség) (M = 3,70 $\pm$ 0,52) választ. Legalacsonyabb értékkel a *testösszetétel-paramétereket* (testmagasság, testsúly, izomtömeg) (M = 3,12 $\pm$ 0,69) minősítették a megkérdezettek, azonban

ennek átlagértékei is magasnak tekinthetők. A labdarúgók, az edzők és a szülők válaszai között szignifikáns különbség nem volt tapasztalható.

	Σ	Labdarúgó	Edző	Szülő	F	p
	M $\pm$ SD (n = 517)	M $\pm$ SD (n = 262)	M $\pm$ SD (n = 37)	M $\pm$ SD (n = 218)		
Kondicionális képességek (gyorsaság, erő, állóképesség)	3,69 $\pm$ 0,58	3,70 $\pm$ 0,60	3,65 $\pm$ 0,54	3,70 $\pm$ 0,55	0,125	0,882
Technikai készség (jól cselez, szerel, fejel, passzol, kapura lö)	3,64 $\pm$ 0,60	3,65 $\pm$ 0,65	3,62 $\pm$ 0,55	3,64 $\pm$ 0,55	0,028	0,972
Koordinációs képességek (térbeli tájékozódás, reagáló- és ritmusképesség)	3,62 $\pm$ 0,65	3,56 $\pm$ 0,73	3,70 $\pm$ 0,52	3,68 $\pm$ 0,56	2,429	0,089
Ízületi mozgékonyaság és izomlazaság	3,24 $\pm$ 0,68	3,19 $\pm$ 0,69	3,14 $\pm$ 0,86	3,31 $\pm$ 0,62	2,208	0,111
Testösszetétel-paraméterek (testmagasság, testsúly, izomtömeg)	3,12 $\pm$ 0,69	3,06 $\pm$ 0,71	3,16 $\pm$ 0,65	3,17 $\pm$ 0,66	1,700	0,184

2. táblázat: A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló motorikus tényezők a labdarúgók, az edzők és a szülők szerint

Megjegyzés: Cronbach-alfa = 0,786

Azon kérdés kapcsán, hogy a mentális vagy motoros tényezők lényegesebbek-e ahhoz, hogy valaki tehetséges utánpótlás-játékosból sikeres felnőtt labdarúgóvá váljon, 206 labdarúgó (78,6%), 30 edző (81,1%) és 175 szülő (80,3%) vallotta azt, hogy mindkettő egyformán fontos. Nem volt kimutatható különbség az egyes csoportok válaszai között.

Külső tényezők

A külső tényezők kérdéskör (3. táblázat) vizsgálata alapján elmondható, hogy az *edző szakmai tudása* (M = 3,77 $\pm$ 0,50), az *edző hozzáállása* (M = 3,76 $\pm$ 0,47) és az *edzések mennyisége* (labdarúgással eltöltött órák száma) (M = 3,75 $\pm$ 0,48) tényezők kapták a legmagasabb értékeket a megkérdezettektől, amelyeket szintén magas értékkel követ az *edző embersége*

($M = 3,72 \pm 0,48$) tényező. A vizsgálatban részt vevő személyek az *edzőtáborok mennyisége* ($M = 2,90 \pm 0,77$), a *menedzser szerepe* ($M = 2,76 \pm 0,96$), a *szerencse* ($M = 2,64 \pm 0,89$) és az *iskola/testnevelő tanár érzelmi támogatása* ($M = 2,60 \pm 0,97$) tényezőket jellemezték a legkevésbé fontosként.

A csoportokat külön vizsgálva az látható, hogy a labdarúgók az *edzések mennyisége* (*labdarúgással eltöltött órák száma*) ($M = 3,79 \pm 0,48$) tényező mellett az *edző szakmai tudása* ($M = 3,78 \pm 0,45$) tényező fontosságát emelték ki, míg az edzők az *edző pedagógiai felkészültségét* ($M = 3,84 \pm 0,44$) és az *életvitelt* (*sporttáplálkozás, pihenés, éjszakai szórakozás és káros szenvedélyek elkerülése*) ($M = 3,81 \pm 0,46$). A szülők az *edző és sportoló közötti jó viszonyt* ($M = 3,78 \pm 0,44$), illetve az *edző hozzáállását* ($M = 3,77 \pm 0,47$) nevezték meg a két legmeghatározóbb tényezőként.

Szignifikáns különbség a 28 tényező közül 17 esetben volt kimutatható a csoportok között. A szülők fontosabbnak gondolták az *edző és sportoló közötti jó viszonyt* ($F = 5,504$; $p = 0,004$), a *szülők, család anyagi támogatását* ($F = 15,752$; $p = 0,001$), valamint a *menedzser szerepét* ($F = 5,477$; $p = 0,004$), mint a labdarúgók és az edzők. Szignifikánsan eltért a labdarúgók és a szülők véleménye a *szülők, család érzelmi támogatásának* ($F = 5,850$; $p = 0,003$), a *szakmai stáb* (*erőnléti edző, orvos, dietetikus, gyúró stb.*) *felkészültségének* ($F = 3,132$; $p = 0,044$), illetve az *iskolai tanulmányok színvonalának* ($F = 5,181$; $p = 0,006$) jelentőségéről, amelyeket a szülők meghatározóbbnak ítélték. A labdarúgók alacsonyabbra értékelték az *edző pszichológiai felkészültségének* ($F = 11,386$; $p = 0,001$), az *edző pedagógiai felkészültségének* ($F = 15,289$; $p = 0,001$), az *edző erkölcsi magatartásának* ($F = 5,214$; $p = 0,006$), valamint az *iskola/testnevelő tanár érzelmi támogatásának* ($F = 21,365$; $p = 0,001$) súlyát a másik két csoporthoz viszonyítva. Az edzők a *csapattárs(ak) érzelmi támogatása* ($F = 4,914$; $p = 0,008$), valamint a *jó eszközök, felszerelések* ($F = 16,892$; $p = 0,001$) tényezőt jellemezték alacsonyabb értékkel, mint a labdarúgók és a szülők. A *szakmai stáb állandóságának* ($F = 15,424$; $p = 0,001$), a *jó létesítményfeltételeknek* ($F = 7,287$; $p = 0,001$), az *egyesület anyagi helyzetének* ($F = 8,404$; $p = 0,001$), valamint az *edzőtáborok mennyiségének* ($F = 20,198$; $p = 0,001$) fontosságát illetően valamennyi almintá véleménye szignifikánsan eltér, azokat az edzők ítélték a legkevésbé meghatározónak. A szülők az edzőkétől szignifikánsan eltérő véleményt fogalmaztak meg, amikor lényegesebbnek minősítették a *csapattársak teljesítményét* ($F = 3,101$; $p = 0,046$).

	Σ	Labdarúgó	Edzőb	Szülőc	F	P
	M $\pm$ SD (n = 517)	M $\pm$ SD (n = 262)	M $\pm$ SD (n = 37)	M $\pm$ SD (n = 218)		
Edző szakmai tudása	3,77 $\pm$ 0,50	3,78 $\pm$ 0,45	3,73 $\pm$ 0,56	3,75 $\pm$ 0,55	0,321	0,726
Edző hozzáállása	3,76 $\pm$ 0,47	3,76 $\pm$ 0,46	3,73 $\pm$ 0,51	3,77 $\pm$ 0,47	0,098	0,907
Edzések mennyisége (labdarúgással eltöltött órák száma)	3,75 $\pm$ 0,48	3,79 $\pm$ 0,48	3,76 $\pm$ 0,55	3,70 $\pm$ 0,48	1,990	0,138
Edző embersége	3,72 $\pm$ 0,48	3,69 $\pm$ 0,50	3,78 $\pm$ 0,48	3,75 $\pm$ 0,45	1,338	0,263
Edző és sportoló közötti jó viszony*	3,69 $\pm$ 0,52	3,63 $\pm$ 0,56 ^c	3,59 $\pm$ 0,55 ^c	3,78 $\pm$ 0,44 ^{ab}	5,504	0,004
Elméleti/taktikai képzés minősége	3,67 $\pm$ 0,54	3,66 $\pm$ 0,55	3,51 $\pm$ 0,73	3,70 $\pm$ 0,50	1,818	0,163
Életvitel (sporttáplálkozás, pihenés, éjszakai szórakozás és káros szenvedélyek elkerülése)	3,65 $\pm$ 0,56	3,66 $\pm$ 0,59	3,81 $\pm$ 0,46	3,62 $\pm$ 0,54	1,761	0,173
Szülők, család érzelmi támogatása*	3,65 $\pm$ 0,51	3,59 $\pm$ 0,55 ^c	3,57 $\pm$ 0,50	3,74 $\pm$ 0,45 ^a	5,850	0,003
Edző pszichológiai felkészültsége*	3,62 $\pm$ 0,568	3,50 $\pm$ 0,63 ^{bc}	3,76 $\pm$ 0,44 ^a	3,73 $\pm$ 0,48 ^a	11,386	0,001
Edző pedagógiai felkészültsége*	3,60 $\pm$ 0,594	3,47 $\pm$ 0,66 ^{bc}	3,84 $\pm$ 0,44 ^a	3,72 $\pm$ 0,49 ^a	15,289	0,001
Edző erkölcsi magatartása*	3,60 $\pm$ 0,588	3,52 $\pm$ 0,65 ^{bc}	3,73 $\pm$ 0,51 ^a	3,67 $\pm$ 0,51 ^a	5,214	0,006
Szakmai stáb (erőnléti edző, orvos, dietetikus, gyúró stb.) felkészültsége*	3,58 $\pm$ 0,620	3,52 $\pm$ 0,64 ^c	3,51 $\pm$ 0,80	3,66 $\pm$ 0,55 ^a	3,132	0,044
Egyesület vezetőinek hozzáállása	3,49 $\pm$ 0,62	3,51 $\pm$ 0,64	3,27 $\pm$ 0,65	3,50 $\pm$ 0,58	2,565	0,078
Csapattárs(ak) érzelmi támogatása*	3,46 $\pm$ 0,62	3,50 $\pm$ 0,64 ^b	3,16 $\pm$ 0,69 ^{ac}	3,47 $\pm$ 0,58 ^b	4,914	0,008
Edző műveltsége, kulturáltsága	3,42 $\pm$ 0,70	3,35 $\pm$ 0,74	3,54 $\pm$ 0,73	3,48 $\pm$ 0,65	2,667	0,070

	Σ	Labdarúgó	Edző	Szülő	F	p
	M $\pm$ SD (n = 517)	M $\pm$ SD (n = 262)	M $\pm$ SD (n = 37)	M $\pm$ SD (n = 218)		
Szakmai stáb állandósága*	3,36 $\pm$ 0,69	3,30 $\pm$ 0,72 ^{bc}	2,89 $\pm$ 0,74 ^{ac}	3,51 $\pm$ 0,59 ^{ab}	15,424	0,001
Jó eszközök, felszerelések*	3,33 $\pm$ 0,64	3,32 $\pm$ 0,64 ^b	2,78 $\pm$ 0,71 ^{ac}	3,43 $\pm$ 0,58 ^b	16,892	0,001
Jó létesítmény-feltételek*	3,27 $\pm$ 0,65	3,24 $\pm$ 0,69 ^{bc}	2,95 $\pm$ 0,62 ^{ac}	3,36 $\pm$ 0,58 ^{ab}	7,287	0,001
Csapattársak teljesítménye (jó játékosok vegyék körül)*	3,24 $\pm$ 0,64	3,22 $\pm$ 0,65	3,03 $\pm$ 0,73 ^c	3,30 $\pm$ 0,60 ^b	3,101	0,046
Iskolai tanulmányok színvonala*	3,15 $\pm$ 0,75	3,05 $\pm$ 0,78 ^c	3,08 $\pm$ 0,80	3,27 $\pm$ 0,70 ^a	5,181	0,006
Egyesület anyagi helyzete*	3,15 $\pm$ 0,64	3,10 $\pm$ 0,65 ^{bc}	2,86 $\pm$ 0,63 ^{ac}	3,27 $\pm$ 0,60 ^{ab}	8,404	0,001
Külföldi szaktudás felhasználása	3,10 $\pm$ 0,75	3,03 $\pm$ 0,76	3,11 $\pm$ 0,74	3,19 $\pm$ 0,73	2,819	0,061
Szülők, család anyagi támogatása*	3,09 $\pm$ 0,77	2,98 $\pm$ 0,77 ^c	2,73 $\pm$ 0,69 ^c	3,30 $\pm$ 0,73 ^{ab}	15,752	0,001
Barátok érzelmi támogatása	3,08 $\pm$ 0,74	3,13 $\pm$ 0,75	2,86 $\pm$ 0,71	3,05 $\pm$ 0,73	2,247	0,107
Edzőtáborok mennyisége*	2,90 $\pm$ 0,77	2,80 $\pm$ 0,75 ^{bc}	2,35 $\pm$ 0,72 ^{ac}	3,10 $\pm$ 0,75 ^{ab}	20,198	0,001
Menedzser szerepe*	2,76 $\pm$ 0,96	2,66 $\pm$ 1,00 ^c	2,54 $\pm$ 0,96 ^c	2,92 $\pm$ 0,89 ^{ab}	5,477	0,004
Szerencse	2,64 $\pm$ 0,89	2,61 $\pm$ 0,82	2,70 $\pm$ 1,00	2,66 $\pm$ 0,95	0,265	0,768
Iskola/testnevelő tanár érzelmi támogatása*	2,60 $\pm$ 0,97	2,33 $\pm$ 0,97 ^{bc}	2,86 $\pm$ 0,67 ^a	2,87 $\pm$ 0,93 ^a	21,365	0,001

3. táblázat: A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló külső tényezők a labdarúgók, az edzők és a szülők szerint

Megjegyzés: A felső indexek az átlagok csoportonkénti összehasonlításának eredményeként kapott szignifikáns különbségeket jelzik az alminták között *(p < 0,05). (Cronbach-alfa = 0,877)

A 4. táblázat a mentális, motorikus és külső tényezők közül az egyes alminták által legmagasabbra értékelt tényezőket foglalja össze, a részletes statisztikai elemzések (1–3. táblázat) alapján.

Minta	Legfontosabb mentális tényezők	Legfontosabb motorikus tényezők	Legfontosabb külső tényezők
Labdarúgók	Kitartás Akaraterő Fejlődésre való törekvés	Kondicionális képességek (gyorsaság, erő, állóképesség)	Edzések mennyisége Edző szakmai tudása Edző hozzáállása
Edzők	Akaraterő Kitartás Elszántság	Koordinációs képességek (térbeli tájékozódás, reagáló- és ritmusképesség)	Edző pedagógiai felkészültsége Életvitel Edző embersége
Szülők	Kitartás Szorgalom Akaraterő	Kondicionális képességek (gyorsaság, erő, állóképesség)	Edző és sportoló közötti jó viszony Edző hozzáállása Edző szakmai tudása

4. táblázat: A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló legfontosabb tényezők a különböző minták szerint (összegzés)

Megbeszélés

A mentális tényezők (belső tulajdonságok) tekintetében a *kitartást* és az *akaraterőt* értékelték a legmagasabbra közösen a labdarúgók, az edzők és a szülők. Magas értékeket kapott továbbá a *fejlődésre való törekvés*, a *szorgalom*, valamint az *elszántság*. A motorikus tényezők esetében a *kondicionális képességeket* (*gyorsaság, erő, állóképesség*) ítélték együttesen a legmeghatározóbbnak. Ugyanakkor ha az edzők csoportját önállóan elemezzük, azt látjuk, hogy ők a *koordinációs képességeket* (*térbeli tájékozódás, reagáló- és ritmusképesség*) tartják döntőnek.

Nemzetközi szintű sikerek eléréséhez nem elegendő a kiemelkedő motoros képességek megléte, a beválás folyamatát jelentős mértékben befolyásolják a mentális tényezők is (Révész és mtsai., 2005). A kutatásban is egybehangzó volt az álláspont arra vonatkozóan, hogy a mentális és motoros tényezők egyformán lényegesek, azaz a sikeres labdarúgóvá válásban a mentális tényezők legalább olyan fontos szerepet játszanak, mint a fizikai adottságok.

Az akarat tényezők dominanciája valószínűsíthető volt, hiszen fontosságukat több tehetségmodell is hangsúlyozza (Czeizel, 2003; Gagné, 1993; Piirto, 2021). A tehetség nem

nyilvánulhat meg, ha bizonyos személyiségjegyek hiányoznak, mint például az akarat, a kitartás. Ezek ugyanakkor mind olyan személyiségvonások, amelyek a labdarúgók erkölcsi magatartásának formálásában is kiemelt jelentőséggel bírnak (Bognár és Kiss, 2020).

A külső tényezők sorában az *edző szakmai tudása*, az *edző hozzáállása*, az *edzések mennyisége* (labdarúgással eltöltött órák száma) és az *edző embersége* kapott kiemelkedően magas értékeket. Sokatmondó tény, hogy a 28 tényezőtől kiválasztott négy legfontosabb faktor közül három az edző személyéhez kapcsolódó tulajdonság. A sor legvégén áll az *iskola/testnevelő tanár érzelmi támogatása*.

Ez erősíti azt a következtetést, hogy az edzők szerepe meghatározó a játékosok fejlődésének szempontjából, és nem csupán a szakmai tudásuk, hanem az emberi tulajdonságaik is kulcsfontosságúak (Fraser-Thomas és mtsai., 2005; Martindale és mtsai., 2005; Sæther és mtsai., 2017). Az a megállapítás, hogy a legfontosabb tényezők közé sorolták az edző szakmai felkészültségét, hozzáállását és emberségét, jelzi, hogy nem elég, ha egy edző technikailag és taktikailag felkészült, legalább ennyire számít a pedagógiai érteke, támogatása és motiváló ereje is.

A magas értékeket kapott tényezők továbbá arra utalnak, hogy a sportakadémiai rendszerben a játékosok fejlődése nagymértékben múlik az edzők által biztosított edzésmódszereken és a velük való kapcsolat minőségén (Kasuba, 2018; Poczwadowski és mtsai., 2006). Az edzések mennyiségének kiemelt szerepe pedig azt mutatja, hogy a sportolók és szüleik tisztában vannak azzal, hogy a sikeresség egyik alapja a megfelelő időráfordítás és az intenzív gyakorlás (Ericsson és mtsai., 1993).

A sikeres felnőtt labdarúgóvá válás témakörében a sportoló személyéhez kötődő (mentális és motorikus) és a külső befolyásoló tényezők szerepeltek a vizsgálat fókuszában. Ezek a tényezők elősegíthetik vagy hátráltathatják a fejlődést a sikeres sportolói karrierhez. A kutatás segíthet jobban megérteni, miként alakíthatók azok a körülmények, amelyek maximálisan támogatják a sportolók fejlődését és teljesítményét. Ugyanakkor szükséges megjegyezni, hogy mivel a női labdarúgó-sportakadémiai rendszer bevezetésére 2021 januárjától került sor, az adatfelvételig eltelt időszak nem biztosít lehetőséget hosszú távú hatások megfigyelésére.

A kutatás megerősítette, hogy a siker nemcsak a fizikai adottságokon, hanem a megfelelő pszichés állapoton is múlik. Nem elegendő kizárólag a motorikus képességek fejlesztésére koncentrálni, hanem nagy hangsúlyt kell fektetni a mentális tréningekre, a sportpszichológiai támogatásra és a játékosok motivációjának fenntartására is. Ez különösen fontos a női labdarúgók esetében.

A versenyszellem és ambíció alulértékelése a játékosok részéről veszélyeztetheti a motiváció fenntartását a magasabb szinteken. Az előzőek okán javasolt olyan pszichológiai fejlesztő programok bevezetése, melyek támogatják a célkitűzést, a belső motivációt és

a jövőképzést. Mindezek megvalósítása céljából a női labdarúgó-akadémiák edzői munkájában a pedagógiai felkészültség kiemelt jelentőségű.

Azaz gyakorlati szinten a bizalmon alapuló, támogató edző-sportoló kapcsolat tudatos erősítése, a pozitív visszajelzések és az egyéni fejlődés előtérbe helyezése, valamint a sportolók önállóságának és döntéshozatali képességének fokozatos fejlesztése indokolt, figyelembe véve az egyéni mentális terhelhetőséget és motivációs különbségeket.

Felhasznált szakirodalom

- Bognár, J. & Kiss, Z. (2020). Nevelés a labdarúgásban. In Csáki, I., & Takács, M. (szerk.), *Labdarúgás és tudomány*. PRO-KVÓTA 2004 Nonprofit Kft., Puskás Akadémia, 319–366.
- Côté, J. (1999). The influence of the family in the development of talent in sport. *The Sport Psychologist*, 13(4), 395–417. <https://doi.org/10.1123/tsp.13.4.395>
- Côté, J., Baker, J., & Abernethy, B. (2009). From play to practice: A developmental framework for the acquisition of expertise in team sports. In Starkes, J., & Ericsson, K. A. (szerk.), *Expert performance in sports: Advances in research on sport expertise*. 89–113.
- Curran, O., MacNamara, A., & Passmore, D. (2019). What about the girls? Exploring the gender data gap in talent development. *Frontiers in sports and active living*, 1, 3. <https://doi.org/10.3389/fspor.2019.00003>
- Czeizel, E. (2003). Sport és genetika. *Magyar Sporttudományi Szemle*, 1, 15–22.
- Csáki, I., Bognár, J., Trzaskoma-Bicsérdy, G., Zalai, D., Mór, O., Révész, L. & Géczi, G. (2013). A sportágválasztás, a tehetséggondozás és az edző-sportoló kapcsolat vizsgálata elit utánpótláskorú labdarúgók körében. *Magyar Sporttudományi Szemle*, 3(55), 9–16.
- Déri, D. (2020). A világjárvány okozta edzői kihívások a női labdarúgásban. In Bognár, J. (szerk.), *Az Eszterházy Károly Egyetem tudományos közleményei (49. köt., 2020/2). Tanulmányok a sporttudomány köréből = Acta Universitatis de Carolo Eszterházy Nominatae. Sectio Sport*. Líceum Kiadó, 7–23. <https://doi.org/10.33040/ActaUnivEszterhazySport.2022.7>
- Déri, D. (2024): A közneveléssel összefüggő feladatellátás: fókuszban a női labdarúgó-akadémiák. In Bognár, J. (szerk.): *Az Eszterházy Károly Egyetem tudományos közleményei (55. köt.). Tanulmányok a sporttudomány köréből = Acta Universitatis de Carolo Eszterházy Nominatae. Sectio Sport*. Líceum Kiadó, 21–38. <https://doi.org/10.33040/ActaUnivEszterhazySport.2025.55.21>

- Déri, D., Bognár, J. & Trzaskoma-Bicsérdy, G. (2024). Pedagógiai szempontú elvárások az edzőkkel szemben – Fókuszban a női labdarúgó akadémiák. *Magyar Pedagógia*, 124(2), 71–88. <https://doi.org/10.14232/mped.2024.2.71>
- Ericsson, K., Krampe, R., & Tesch-Roemer, C. (1993). The Role of Deliberate Practice in the Acquisition of Expert Performance. *Psychological Review*, 100(3), 363–406. <https://doi.org/10.1037//0033-295X.100.3.363>
- Fraser-Thomas, J., Côté, J., & Deakin, J. (2005). Youth sport programs: An avenue to foster positive youth development. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 10(1), 19–40. <https://doi.org/10.1080/1740898042000334890>
- Gagné, F. (1993). Constructs and models pertaining to exceptional human abilities. In Heller, K. A., Mönks, F. J., & Passow, A. H. (szerk.), *International Handbook of Research and Development of Giftedness and Talent*. Pergamon Press. 63–85.
- Kasuba, M. (2018). Az edző-sportoló kapcsolat egy labdarúgó akadémián. *Educatio*, 27(1), 121–128. <https://doi.org/10.1556/2063.27.2018.1.10>
- Kiss, Z., Főzer-Selmeci, B., Csáki, I. & Bognár, J. (2015). Bentlakó labdarúgó-korosztályok pszichés-mentális jellemzői. *Mentálhigiéné és Pszichoszomatika*, 16(4), 331–347. <https://doi.org/10.1556/0406.16.2015.4.2>
- Kiss, Z. & Bognár, J. (2018). Fiatal labdarúgók beválását befolyásoló nevelési tényezők: egy kiemelt akadémia döntéseinek tanulságai. In Endrődy-Nagy, O. & Fehérvári, A. (szerk.), *Innováció, kutatás, pedagógusok*. Magyar Nevelés- és Oktatókutatók Egyesülete, 103–119.
- Martindale, R. J. J., Collins, D., & Daubney, J. (2005). Talent Development: A Guide for Practice and Research Within Sport. *Quest*, 57(4), 353–375. <https://doi.org/10.1080/00336297.2005.10491862>
- Meylan, C., Cronin, J., Oliver, J., & Hughes, M. (2010). Talent Identification in Soccer: The role of maturity Status on physical, physiological and technical characteristics. *International Journal of Sport Science and Coaching*, 5(4), 571–592. <https://doi.org/10.1260/1747-9541.5.4.571>
- Oláh, Zs. (2009). A motoros teljesítmény összetevői, motoros tesztrendszerek. In Szatmári, Z. (szerk.) *Sport, életmód, egészség*. Akadémiai Kiadó. 543–573.
- Pfister, G. (2015), Assessing the Sociology of Sport: On Women and Football. *International Review for the Sociology of Sport*, 50(4-5), 563–569. <https://doi.org/10.1177/1012690214566646>
- Piirto, J. (2021). *Talented Children and Adults: Their Development and Education*. Third edition. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003238485>

- Poczwadowski, A., Barott, J. E., & Jowett, S. (2006). Diversifying approaches to research on athlete-coach relationships. *Psychology of Sport and Exercise*, 7, 125–142. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2005.08.002>
- Révész, L., Bognár, J., Gécsi, G. & Benczenleitner, O. (2005). Tehetség meghatározás, sportágválasztás és kiválasztás három egyéni sportágban. *Magyar Sporttudományi Szemle*, 6(4), 17–23.
- Sæther, S., Aspvik, N., & Høigaard, R. (2017). Norwegian Football Academy Players – Player’s Self-Assessed Skills, Stress and Coach-Athlete Relationship. *The Open Sports Sciences Journal*, 10(1), 141–150. <https://doi.org/10.2174/1875399X01710010141>
- Vaeyens, R., Lenoir, M., Williams, A. M., & Philippaerts, R. M. (2008). Talent identification and development programmes in sport: Current models and future directions. *Sports Medicine*, 38(9), 703–714. <https://doi.org/10.2165/00007256-200838090-00001>
- Vincze G. & Gencsev P. (2009). A sporttehetség kiválasztásának lehetőségei és szervezeti keretei napjainkban. In Bognár, J. (szerk.), *Tanulmányok a kiválasztás és a tehetséggondozás köréből*. Magyar Sporttudományi Társaság. 122–129.
- Williams, A. M., Ford, P. R., & Drust, B. (2020). Talent identification and development in soccer since the millennium. *Journal of Sports Sciences*, 38(11–12), 1199–1210. <https://doi.org/10.1080/02640414.2020.1766647>
- Zerényi, K. (2016). A Likert-skála adta lehetőségek és korlátok. *Opus et Educatio*, 3(4), 470–478. <https://doi.org/10.3311/ope.39>

Levelező szerző:

Déri Diána

E-mail: diana.deri@gmail.com